

Autoportret s beretkom,
Rembrandt Van Rijn 1630,
Rijksmuseum, Amsterdam,
javno vlasništvo

europaana

④

③

②

①

ŠTO VIŠE PRUZITE, VI DOBIJATE

Izdavač: Hrvatski Biblioteka Europeana

Izdavački okvir Europeane

Priručnici
Knjiga br. 2

Cetinje, 2016.

Izdavač:
Nacionalna biblioteka Crne Gore "Đurđe Crnojević"

Za izdavača:
Jelena Đurović

Urednik:
Jelena Đurović

Prevod:
Gordana Ljubanović

Lektura:
Vjenceslava Ševaljević

Priprema:
Zorica Sjekloća

Izdavački okvir Europeane je izradila Europeana, uz podršku organizacije Kennisland, i na osnovu doprinosa Operativne grupe Mreže Europeana za ponovno korišćenje sadržaja. Izradu je djelimično finansirala Evropska unija, kao dio projekta Europeana Kreativno koji je koordinirala Austrijska nacionalna biblioteka.

Osim ako nije drugačije naznačeno, sadržaj ovog dokumenta objavljen je sa dozvolom Creative Commons sa atribucijom i za izvedna djela (CC Attribution ShareLike) 4.0.

Sadržaj

Vizija	4
Četiri načina da se učestvuje u Europeani – rezime	8
• Tehnologije koje se mijenjaju i očekivanja od njih	12
• Studija slučaja: Da li je lako da se nešto stvarno napravi?	14
• Kako možemo pomoći našoj raznolikoj publici?	16
• Kako da odaberete svoj izdavački razred?	17
Četiri izdavačka razreda Europeane	20
• Razred 1. Europeana kao mašina za pretraživanje: „Želim da ljudi pronađu moje zbirke“	20
• Razred 2. Europeana kao izlog: „Želim da ljudi pronađu i gledaju moje zbirke na Europeani“	28
• Razred 3. Europeana kao platforma za distribuciju: „Želim da ljudi pronađu, gledaju i koriste moje zbirke – ali ne zbog komercijalne koristi“	36
• Razred 4. Europeana kao platforma za slobodno ponovno korišćenje: „Želim da ljudi pronađu, gledaju i koriste moje zbirke – kako god žele“	44
Dodatak 1: Drugi medijski formati	52
Dodatak 2: Važna EDM polja	56
Dodatak 3: Rječnik	57

Vizija

Europeana evoluirala. Od solidnog početka, kao portal koji ljubitelji kulture posjećuju da bi pregledali bogato nasljeđe Evrope, do platforme koja publici može ponuditi i više. Buduća Europeana onima koji su nadahnuti, kreativni ili preduzetnički orijentisani nudi mogućnost da uzmu i koriste podatke koje su ponudili naši partneri. Za inovacije. Za obrazovanje. Za istraživanje. Za poslovanje. Za lično uživanje.

Želimo da se ljudi razgledaju, dijele i iznova koriste zbirke kulturnog nasljeđa koje su u Europeani gdje god i kad god je to moguće.¹ Da bismo podržali svoju viziju, da se svijet transformiše kroz kulturu, potrebno je da pogledamo kako se upravlja sadržajem i kako se to usklađuje sa zahtjevom da se raznovrsnoj publici isporuči veći kvalitet.

Naše istraživanje je pokazalo da današnja publika želi tačnu informaciju, kao i brz i lak pristup relevantnim slikama, tekstovima, video i zvučnim snimcima.² To znači da partneri koji prilažu podatke u Europeanu treba da isporuče kako dobre metapodatke, tako i – ako je moguće – direktan pristup sadržaju (samim digitalnim objektima). Direktan pristup preko Europeane pojednostavljuje i ubrza proces gledanja video snimka, slušanja zvučnog zapisa, čitanje knjige ili gledanje umjetničke slike u visokoj rezoluciji, a time korisnicima pruža i ljepši doživljaj.

Da bismo pružili podršku našim partnerima i raznim grupacijama publike, nastavljamo sa razvijanjem veb mjesta Europeana Kolekcije da bismo bili sigurni da će njegovi sadržaji biti predstavljeni na najbolji mogući način. Partnerima koji žele da sa svojim zbirkama učine nešto više, pomoći ćemo da kreiraju i podijele veoma kvalitetne, bogate podatke koje zaista vrijedi pogledati, s kojima mogu divno da rade istraživači, nastavnici i profesionalci u kreativnim djelatnostima, a koji prate tehnologije današnjice.

Ako želimo da radimo sa profesionalcima u kreativnim djelatnostima, ili da svoju baštinu učinimo dostupnom preko platformi kao što je Wikipedia,

jasno je da će to zahtijevati drugačije metapodatke i sadržaje, nego ako želimo da se ona pronalazi i razgleda preko kontrolisanog veb mjesta kao što je europeana.eu. U ovom okviru namjeravamo da razjasnimo te razlike i da uspostavimo odnos između onog što vi, kao partner za podatke, isporučujete Europeani, i onog što možete očekivati za uzvrat.

Svaki partner za podatke ima svoje zahtjeve, ciljeve i mogućnosti. Mi to razumijemo i podržavamo sve organizacije koje žele da koriste Europeanu da bi svoje zbirke podijelile sa širim auditorijumom. Bilo da želite da pružite minimalni obim metapodataka da bi vaše zbirke bile vidljive kroz Europeana Kolekcije, ili da date kvalitetnije podatke s direktnim hipervezama i otvorenim dozvolama da bi ljudi mogli dalje da ih koriste, mi ćemo na tome raditi s vama. Od politike vaše organizacije i zacrtanih težnji zavisi kako želite da djelite svoje zbirke; Europeana vam može pomoći da ostvarite svoje ciljeve.

U ovom dokumentu su izložena četiri scenarija (zovemo ih razredi) za djeljenje zbirki sa Europeanom; oni su oblikovani na osnovu onog što partneri za podatke žele i što mogu da obezbijede. Ti razredi polaze od stvarnih primjera i osmišljeni su kroz obimne diskusije unutar projekta [Europeana Kreativno](#) i sa Operativnom grupom Mreže Europeana za ponovno korišćenje. Preporučujemo ih našim partnerima.

Smjernice koje sadrži ovaj dokument (i njegovi dodaci) primjenjivaće se na nove i ažurirane jedinice. Europeana ih neće primjenjivati retroaktivno, ali vam savjetujemo da se potrudite da podaci koje ste ranije slali zadovolje ovdje predstavljene smjernice.

Kad jednom odlučite kako da objavite svoje zbirke u Europeani, i kad budete spremni da radite s nama, uputićemo vas na prateći [praktični vodič](#) koji tačno navodi koje podatke treba obuhvatiti. Namjeravamo da održimo dobar kvalitet i utisak korisnika; vodič sadrži skup kriterijuma koji će vam pomoći da dostignete te standarde.

¹ Naravno, poštujući prava autora i drugih vlasnika prava

² Vidjeti izvještaj Obavještenja o korisnicima

5252

MON 6552

Igra balona, 1933
Francuska nacionalna biblioteka
javno vlasništvo

C46891

Četiri načina da se učestvuje u Europeani - rezime

Šta dajete i šta dobijate kroz četiri razreda učestvovanja

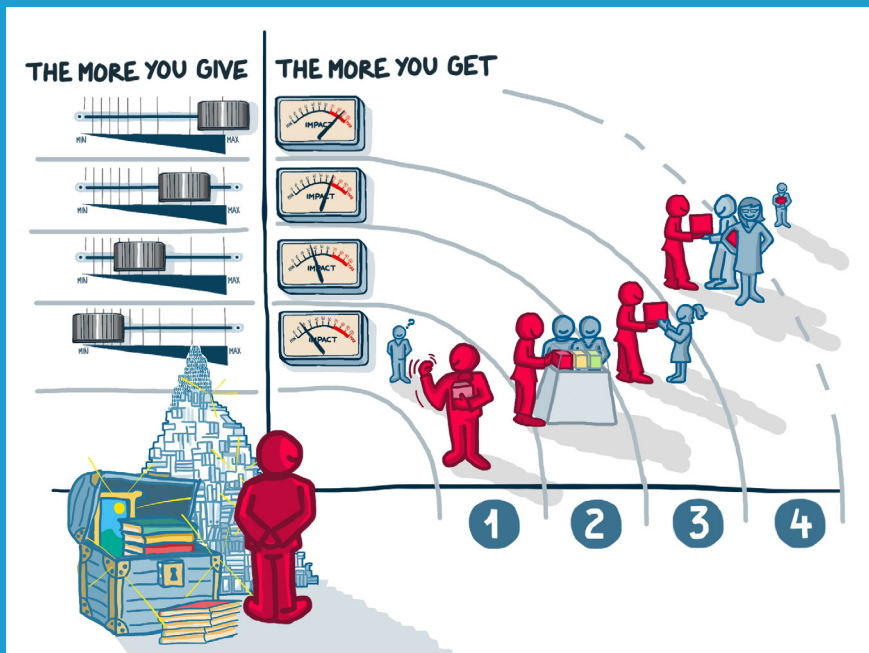
Scenario koji ćete odabrati zavisice od digitalne strategije vaše institucije kulture (šta želite) i od tipa podataka koje možete poslati Europeani (šta dajete). Takođe treba da uzmete u obzir usluge koje Europeana može pružiti vama (šta mi radimo), kao i rezultate tih aktivnosti (šta vi dobijate).

U nastavku je rezime četiri pomenuta razreda. Pročitajte ga da biste saznali više o pozadini i razlozima koji su usloveli ovakav pristup, a onda detaljnije proučite svaki od razreda.

1. Europeana kao mašina za pretraživanje: 'Želim da ljudi pronađu moje zbirke.'

- Želite da privučete više ljudi ka svom veb mjestu i zbog toga Europeanu koristite prvenstveno kao mehanizam za otkrivanje koji usmjerava saobraćaj nazad ka vama.
- Publika cio digitalni objekat gleda na vašem veb mjestu, a ne na Europeana Kolekcijama.

Šta dajete i šta dobijate kroz četiri razreda učestvovanja

- Ako je objekat koji pružate slika, treba da obezbijedite pregledne verzije koje su široke najmanje 400 piksela (otprilike iznosi 0,25 megapiksela³).
- Možete očekivati upućivanja ka vašem veb mjestu

2. Europeana kao izlog: 'Želim da ljudi pronađu i gledaju moje zbirke.'

- Želite da koristite Europeanu da biste dosegli do većeg broja posjetilaca i na većem prostoru nego što vam može obezbijediti sopstveno veb mjesto.

³ Megapiksel sadrži 1 milion piksela. Megapikseli mjere ukupan broj piksela u jednoj slikovnoj datoteci (širina x visina). Slika u portretnoj (uspravnoj) orijentaciji koja je široka 400 piksela mjeriće oko 0,25 megapiksela. Slika u pejzažnoj (vodoravnoj) orijentaciji široka 400 piksela mjeriće oko 0,12 megapiksela. Sa stanovišta Europeane širina slika je važan element jer prostor dodijeljen prikazivanju slika ima standardizovanu širinu.

- Publika vidi dobre verzije vaših zbirki na Europeana Kolekcijama, i ne mora zbog toga ići na drugo mjesto. Europeana može da prikaže vaše jedinice u kontekstu, na primjer, u novim tematskim zbirka „Istorija umjetnosti“ ili „Muzika“.
- Dostavljate materijal s direktnom hipervezom ka slici koja je široka najmanje 800 piksela (što otprilike iznosi 0,5 megapiksela).
- Možete očekivati veću vidljivost na Europeana Kolekcijama.

3. Europeana kao distribuciona platforma za nekomercijalno ponovno korišćenje: 'Želim da ljudi pronađu, gledaju i koriste moje zbirke – ali ne za komercijalne svrhe.'

- Publika može vidjeti veoma kvalitetne verzije vaših jedinica na Europeana Kolekcijama, i ne mora zbog toga ići na drugo veb mjesto. Europeana može da predstavi vaše zbirke u kontekstu, na primjer, u novim tematskim zbirka „Istorija umjetnosti“ ili „Muzika“.
- Dostavljate materijal sa ispravnim dozvolama, s direktnom hipervezom ka slici najvećeg mogućeg kvaliteta, da biste omogućili ponovno korišćenje. Preporučujemo širinu slika od 1.200 piksela (otprilike odgovara 1 megapiksela).
- Europeana može da uvrsti vaše zbirke u postojeće projekte i partnerstva u sektorima obrazovanja (na primjer, Historiana) i istraživanja (na primjer, Europeana Istraživanje). Da biste to ostvarili, zbirka mora biti dostupna sa izjavama o pravima koje dozvoljavaju neki stepen ponovnog korišćenja.
- Možete očekivati veću vidljivost na Europeani, i izvan nje. Vaše zbirke se mogu naći na nekomercijalnim veb mjestima, u aplikacijama i kao dio nekog servisa.

4. Europeana kao platforma za slobodno korišćenje: 'Želim da ljudi pronađu, gledaju i koriste moje zbirke – kako god žele.'

- Publika može vidjeti veoma kvalitetne verzije vaših jedinica na Europeana Kolekcijama, i ne mora zbog toga ići na drugo veb mjesto. Europeana može da predstavi vaše zbirke u kontekstu, na primjer, u novim tematskim zbirka „Istorija umjetnosti“ ili „Muzika“.

- Dostavljate materijal sa ispravnim dozvolama, s direktnom hipervezom ka slici najvećeg mogućeg kvaliteta, da biste omogućili ponovno korišćenje. Preporučujemo širinu slika od 1.200 piksela (otprilike odgovara 1 megapiksela).
- Europeana može da uvrsti vaše zbirke u postojeće projekte i partnerstva u sektorima obrazovanja (na primjer, Historiana), istraživanja (na primjer, Europeana Istraživanje), turizma (na primjer, Google Trip) i kreativnih djelatnosti (na primjer, Europeana Labs). Vaši podaci se onda mogu koristiti i na otvorenim platformama, kao što je Wikimedia, dijeliti s haš oznakom društvenog medija #OpenCollections, i promovisati na hak-festivima. Da biste to ostvarili, zbirka mora biti dostupna sa izjavama o pravima koje dozvoljavaju slobodno ponovno korišćenje.

U ovom razredu možete očekivati veliki doseg svog sadržaja, povećano prepoznavanje brenda i reputaciju, kao i veću vidljivost na Europeana Kolekcijama i izvan njih. Vaše zbirke će moći da se koriste na nekomercijalnim i komercijalnim veb mjestima, u aplikacijama, uslugama i proizvodima.

Napomena:

Ovaj vodič za primjere koristi slike, ali se sve rečeno podjednako primjenjuje i na druge vrste medija (video, zvuk i tekst). Molimo, u Dodatku 1 potražite više informacija o tome kako se ova strategija primjenjuje na te vrste medija.⁴

⁴ U vrijeme pisanja, nije bilo dovoljno iskustvenih polazišta za formulisanje preporuka za 3D objekte.

Tehnologije koje se mijenjaju i očekivanja od njih

Europeana je započela život 2008. Od tada je tehnologija znatno napredovala, a njena uloga u našim životima postaje sve veća. Pametni telefoni, ekrani visoke rezolucije i tablet uređaji su se čvrsto ukorijenili u našem svakodnevnom životu. U skladu s tim, očekivanja ljudi koji koriste Europeana Kolekcije, ili partnera u distribuciji, kao što su Pinterest, Mashable, Historiana, Google Field Trip – takođe su izmijenjena.

Kako su se promijenile rezolucije ekrana, veb mjesta su poboljšala svoje usluge i sve više koriste sadržaje većeg kvaliteta. Europeana sada mora da preoblikuje svoju strategiju u pogledu sadržaja, da bi se uskladila s potrebama vas, kao dobavljača sadržaja, da privučete što više publike, kako postojeće, tako i buduće.

Kvantitativno istraživanje, na osnovu anketiranja hiljada korisnika, kao i uže usmjereno kvalitativno istraživanje izvedeno intervjuisanjem tuceta korisnika, pokazala su jasno da naši podaci i način na koji ih pružamo ne zadovoljavaju dovoljno zahtjeve publike.⁵ Ljudi naročito ne uspijevaju da pronađu materijale koji ih zanimaju. Rezolucija preglednih prikaza i slika na Europeana Kolekcijama je često previše niska, i ljudi ne mogu uvijek da s njima urade ono što žele, na primjer, da preuzmu jedinicu koju su pronašli. Rezultat je da zadovoljstvo korisnika veb mjestom i drugim servisima, kao što je API, u mnogome ostaje u domenu želje. Naši podaci ne koriste obrazovanju, istraživanju ili novim aplikacijama namijenjenim vama koje Europeana pokušava da objavi.

Sada tražimo da svaki zapis u Europeani ima pregledni prikaz – sličicu koja predstavlja digitalni objekat. Trenutno, najveća širina naših preglednih prikaza je 200 piksela.⁶ Ova veličina je određena 2008, kad je 62 odsto računarskih ekrana imalo rezoluciju 1024x768, ili manju.⁷ U to vrijeme, slika široka 200 piksela bila je dobre pregledne veličine.

Godine 2015, 96 odsto ekrana personalnih računara ima veću rezoluciju od 1024x768, a veb sadržaji se sve više gledaju na drugim uređajima kao što su tableti i pametni telefoni. Trenutno najpopularniji tablet (Apple iPad) ima

ekran rezolucije 2048x1536 piksela, a novi pametni telefoni standardno imaju rezolucije ekrana koje se približavaju ili prevazilaze rezoluciju HD televizijskih uređaja (1920x1080). Trend ka prikazima u visokoj rezoluciji se polako širi na laptop i stoni računare. Kompanija Apple je nedavno izbacila na tržište stoni računar s rezolucijom ekrana 5120x2560.

Zbog ovih tehnoloških promjena, od sada podstičemo naše partnere za podatke da dijele pregledne prikaze koji su široki najmanje 400 piksela.

Isto povećanje kvaliteta se odnosi na sadržaj koji se povezuje s odgovarajućim metapodacima. Godine 2008, prosječna vertikalna rezolucija onlajn dostupnog video zapisa (mjerena horizontalnim linijama) bila je 240p (redova). U vrijeme pisanja ovog teksta, posljednja generacija pametnih telefona daje video sa 1080p, a standardna rezolucija za postavljanje video snimaka na platforme kao što je YouTube je 720p.

Moramo se pobrinuti da digitalni objekti koje nudimo zadovoljavaju tehničke i pravne zahteve onih koji, polazeći od Europeana API, razvijaju svoje servise, kao i očekivanja obične publike u pogledu kvaliteta.⁸ Na primjer, programeri koji žele da razvijaju aplikacije za tablet računare s najsavremenijim korisničkim doživljajem traže da slike imaju rezoluciju od najmanje 2058x1536 piksela.

Pregledni prikaz širine 200p na ekranu retina iMac iz 2014

⁵ Vidjeti izvještaj [Obavještenja o korisnicima](#).

⁶ Visina može biti veća od 200 piksela, polazeći od odnosa visine i širine originala. U ovom primjeru, najveća širina je 200 piksela a visina 252 piksela, sa očuvanom originalnom razmjerom.

⁷ Izvor W3C.

⁸ Pročitati [Kreirajte jednom, objavljujte bilo gdje](#)

STUDIJA SLUČAJA: Da li je lako da se nešto stvarno napravi?

Melisa Teras (Melissa Terras)⁹ je profesor digitalne humanistike. Zanima je „kultura pravljenja“ i jaz između onog što kreativni pojedinac želi od građe koju sadrži digitalno kulturno nasljeđe i onog što trenutno može da dobije.

Kultura pravljenja se sva sastoji u kreiranju novih stvari ponovnim sklapanjem ili promjenom svrhe postojeće građe. Iz svijetova elektronike, programiranja, računarski pomognutog dizajna i digitalnog sadržaja dolaze novi radovi kao što su kolaži, tkanine i objekti nastali 3D štampom. Kultura pravljenja se sad usvaja u obrazovanju, kao način da se omogući više učesnički i saradnički pristup učenju tako što se glavni predmeti, kao što su prirodne nauke, tehnologija, projektovanje i matematika, oživljavaju.¹⁰

Melisa prati objavljivanje hiljada slika kulturne baštine u javnom domenu, na platformama kao što su Europeana i Flickr, i sasvim dobro je upoznata sa inspirativnim tvrdnjama i obećanjima u vezi s ponovnim korišćenjem digitalnih sadržaja u svrhe učenja, inovacije i kreativnosti.

Ali, ona je uočila jedan raskorak. Uprkos grandioznim izjavama, Melisa je primijetila da je malo onih koji, gledajući onlajn zbirke slika kao što je Europeana, uzviknu: „Fantastično! Ujak Henri bi voleo peškirić za čajnik sa ovim!“

S namjerom da otkrije zašto postoji ovaj jaz između namjera i stvarnosti, Melisa se upustila u poduhvat da i sama nešto kreira. Željela je da to bude „nešto digitalizovano i onlajn dostupno, što mi se sviđa, čemu mogu da pristupim i da mu podarim novu svrhu.“

To se pokazalo mnogo težim nego što je u prvi mah zvučalo. Iako na mjestima kao što su Europeana i Flickr postoji mnoštvo slobodno onlajn dostupnih slika digitalnog nasljeđa, njihovo pretraživanje ili pronalaženje po temi, motivu ili stilu je veoma teško. Metapodaci se razlikuju, a neka skladišta onlajn slika automatski smanjuju veličinu ili rezoluciju slika, zbog čega su neupotreblije u situacijama kad je potrebna visoka rezolucija

Melisa ponosno prikazuje plod svojih kreativnih napora: svilenu ešarpu sa slikom svjetiljke „Lolly time“, koju je odšampala kompanija BagsOfLove. Fotografiju je napravio Melisin šestogodišnji sin.

originala. Melisa je željela alate s kojima se lako radi, ili neke principe, kao što su stručno organizovane teme ili istaknuti najvažniji podaci, koji će joj pomoći da se kreće kroz more slika. Nije našla ništa od toga. Ipak, Melisa je konačno uspjela da od materijala iz kulturnog nasljeđa napravi prelijepu ešarpu. Taj proces ju je doveo do ovog poziva na okupljanje:

„Šta je to što želimo? Uređene skupine slika kulturnog nasljeđa od 300 dpi¹¹, slobodno i lako dostupne, sa jasnim dozvolama za korišćenje i uputstvima za pripisivanje autorstva! Kad to želimo? Prošle godine!“

⁹ Melisa Teras je direktorica Centra za digitalnu humanistiku Londonskog Univerzitetskog koledža, na Odsjeku za informacione studije. Može se naći na Tviteru @melissateras.

¹⁰ Vidjeti [Izveštaj o inovativnoj pedagogiji za 2013.](#)

¹¹ DPI (tačka po inču) je relativna mjera za rezoluciju slike. Standardna razglednica (format A6) koja je digitalizovana na 300 dpi, mjeri 1.240 sa 1.748 piksela (približno 2,2 megapiksela). Umjetnička slika veličine metar sa metar, digitalizovana na 300 dpi, mjeri 11.811 sa 11.811 pixels (ili, oko 140 megapiksela).

Kako možemo pomoći našoj raznolikoj publici?

Melisa i njene kolege ‘tvorci’ su na jednom kraju spektra; oni traže veoma kvalitetne materijale sa otvorenim dozvolama za korišćenje, koje mogu koristiti za kreiranje novih stvari, radi sopstvenog uživanja ili poslovnih potreba. Na drugom kraju su obični ljubitelji kulture, studenti, nastavnici, porodice. Ti ljudi imaju jednostavnije, ali jednako punovažne, potrebe. Oni će, možda, poželjeti da pregledaju renesansnu umjetnost, da saznaju kako su izgledala oruđa bronzanog doba, da pokažu djeci kako su se knjige ilustrovale u srednjem vijeku, ili da se podsjetite kako zvuče Vivaldijeva “Četiri godišnja doba”.

Da bismo svakoj od ovih vrsta publike omogućili doživljaj kakav traže, moramo uraditi tri stvari.

1. Moramo publici ponuditi najkvalitetnije i najbogatije podatke i sadržaj što možemo.
2. Moramo se potruditi da veoma kvalitetan sadržaj bude lak za dostup i preuzimanje, bilo na Europeana Kolekcijama, ili na drugim mjestima.
3. Moramo ponuditi publici bolji doživljaj traženja, pregledanja i proučavanja.

Europeana se veoma mnogo trudi da na veb mjestu europeana.eu omogući bolji korisnički doživljaj. Poboljšavamo ovo mjesto i dodajemo nove tematske zbirke koje su mnogo pristupačnije publici. Takođe, uvodimo novi alat, Provjeru medijskih datoteka, što treba da poveća mogućnosti pretraživanja.

Povećavanje kvaliteta podataka i dostupnosti su ono što moramo rešavati zajedno s vama, našim partnerima za podatke. Ovaj dokument, zajedno s [Vodičem za publikovanje u Europeani](#), pokazuje kako da to učinimo.

Kako da odaberete svoj izdavački razred

Moguće je da vaša organizacija već ima politiku o tome kako želi da dijeli svoje zbirke i u kojoj mjeri želi da ih drugi koriste. Ako nema, možda treba da razmislite o izradi takve politike. Da li želite da koristite Europeanu samo kao sredstvo da podstaknete ljude da produže na vaše sopsteno veb mjesto? Da li želite da ljudi mogu da koriste vaše zbirke, da od njih prave nove stvari, koje će, možda, i prodavati?

Projekti digitalizacije u institucijama kulturnog nasljeđa su obično dugoročni poduhvati i stoga je važno da što prije počnete da mislite o budućoj kompatibilnosti, naročito s obzirom na sredstva koja se odvajaju za taj posao.

Pročitajte o opcijama koje nudimo i odlučite koja(e) odgovaraju ciljevima i mogućnostima vaše organizacije.

Potom pogledajte [Vodič za publikovanje u Europeani](#) u kom su predstavljene sve tehničke informacije, potrebne za prilaganje zbirki u Europeanu.

Na kraju, kontaktirajte naš [Tim za agregaciju](#) koji će odgovoriti na sva pitanja i pomoći vam da započnete proces.

52709

Vožnja bicikla po vodi, 1914
Francuska nacionalna biblioteka,
javno vlasništvo

Četiri izdavačka razreda Europeane

Razred 1 Europeana kao mašina za pretraživanje: 'Želim da ljudi pronađu moje zbirke'

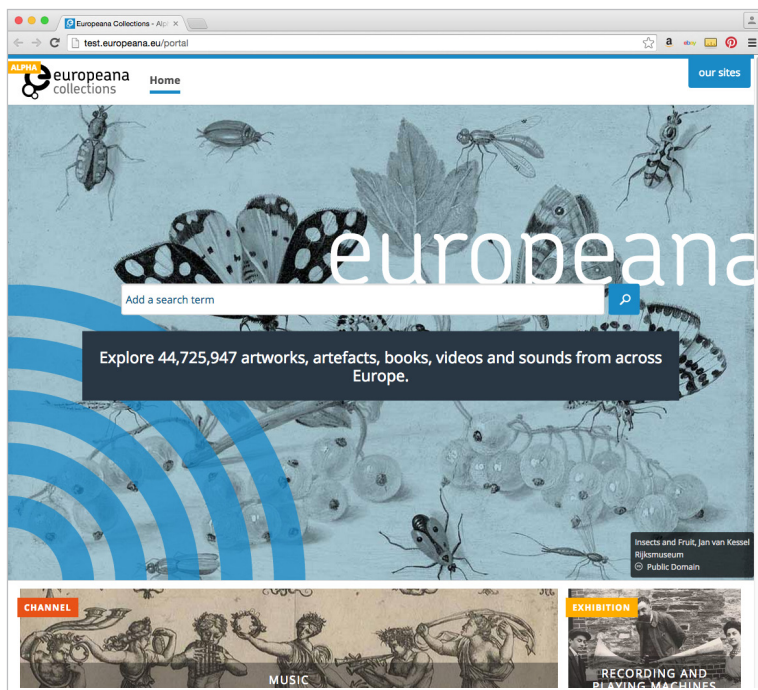
Razred 1: Europeana kao mašina za pretraživanje

Primjer

“Mi smo nacionalni arhiv, i digitalizovali smo našu zbirku fotografija, što je veliki korpus djela koji se proteže na cijeli 20. vijek. One daju fantastičan pregled istorije naše zemlje u tom periodu. Kvalitet digitalnih slika varira jer smo proces digitalizacije započeli prije 10 godina. Najstariji skenovi su znatno slabijeg kvaliteta od onih koje smo nedavno načinili. Željeli bismo da široka publika upozna ove zbirke, ali ne možemo za sve njene djelove da dopustimo slobodno ponovno korišćenje jer neki potiču od privatnih lica koja ne dozvoljavaju ponovno korišćenje. Za nas je Europeana sjajna mogućnost da standardizujemo svoje podatke da bi bili interoperabilni. Zato bismo željeli da svoje zbirke učinimo dostupnim na Europeana Kolekcijama i da povećamo njihovu vidljivost.

Šta želite

Želite da vaša organizacija i njeni sadržaji budu vidljiviji u evropskom kontekstu. Postići da se vaše zbirke mogu pronaći na

Nova početna stranica Europeana Kolekcija

Europeana.eu, za vas je važan prvi korak ka povećanju vidljivosti. Vjerovatno ćete zatim željeti da saznate više o tome šta je najbolje za vaše zbirke, ili šta je moguće sa stanovišta zakona.

Šta pružate

Da bi se vaše zbirke mogle pronalaziti preko veb mjesta Europeana Kolekcije, potrebno je da dostavite metapodatke i pregledne prikaze koji zadovoljavaju minimum zahtjeva navedenih u [Vodiču za publikovanje u Europeani](#). Ako želite da se vaše zbirke pojave kao prvi rezultati pri pretraživanju, biće potrebno da unesete i direktnu hipervezu ka slici koja je široka najmanje 400 piksela (otprilike, 0,25 megapiksela) i koja će se koristiti kao pregledna verzija, kao i URL veb stranice na kojoj se prikazuje digitalni objekat na vašem veb mjestu. Vaš sadržaj će vjerovatno imati neku od [izjava o pravima](#) koje sadrži [Europeanin okvir za licenciranje](#).

Europeanin okvir za licenciranje

Europeanin okvir za licenciranje bavi se stanjem kopirajta, kako za metapodatke objavljene na Europeani, tako i za digitalne objekte dostupne preko Europeane. Cilj Europeaninog okvira za licenciranje jeste da se osigura da će korisnici Europeane dobiti jasne i lako razumljive informacije o tome šta mogu i šta ne mogu da rade sa metapodacima i sadržajem s kojim dolaze u kontakt preko Europeane. Europeanin okvir za licenciranje počiva na dva glavna načela:

- Garantuje da svi prikupljeni metapodaci mogu da budu objavljeni na Europeani pod istim uslovima, i da ih svako može koristiti, za bilo koju svrhu, bez ikakvih ograničenja. Da bi se ovo postiglo, Europeana sve metapodatke čini dostupnim pod uslovima dozvole CC0 Opređijeljeno za javno vlasništvo.
- WS obzirom na sadržaj, Europeanin okvir za licenciranje pruža niz [standardizovanih izjava o pravima](#) koje snabdjevači podacima moraju koristiti da bi označili stanje prava nad digitalnim objektima koje čine dostupnim preko Europeane.

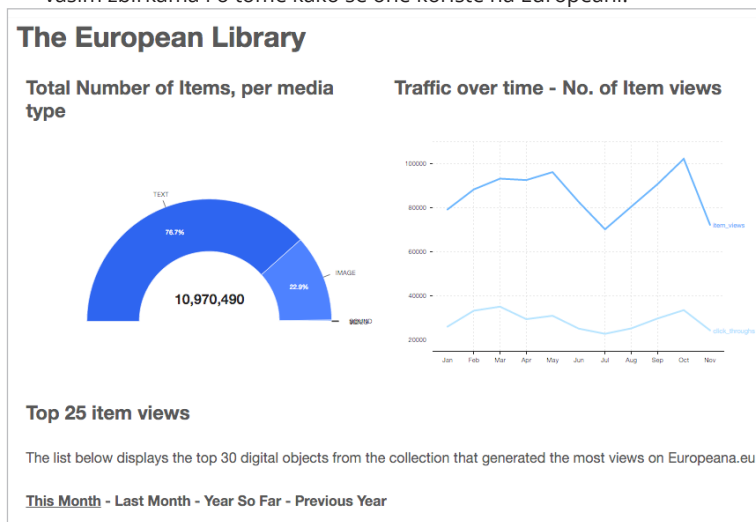
Europeanin okvir za licenciranje se oslanja na ova načela kad određuje da li digitalni objekat pripada 3. ili 4. izdavačkom razredu. Više informacija o [Europeaninom okviru za licenciranje](#).

Šta mi radimo

Europeana će iskoristiti hipervezu ka slici da bi kreirala preglednu verziju koja će zatim biti pohranjena na serveru Europeane. Taj pregledni prikaz će se koristiti samo za ilustrovanje rezultata pretraživanja na veb mjestu Europeana Kolekcije. Da bi pristupio digitalnom objektu ili došao do više informacija o njemu, posjetilac Europeane će biti usmjeren na veb stranicu koju ste naveli. Posjetioci Europeane mogu da koriste pregledni prikaz pod pravnim uslovima koje ste odredili za sadržaj. Metapodatke, pak, može da koristi svako, za bilo koju svrhu. U ovom scenariju, Europeana API pruža pristup do informacija o digitalnom objektu, ali ne do samog digitalnog objekta.

Šta vi dobijate

- Mogućnost pronalaženja: Vaši podaci će biti dostupni u standardnom formatu i indeksirani od strane najvećih mašina za pretraživanje, kao što su Google i Bing. Tehnologija povezanih podataka (linked data) koja radi u pozadini Europeane znači da kad god ljudi potraže onlajn sadržaj koji se poklapa s vašim, najvjerovatnije će naći vas.
- Saobraćaj na webu: veb mjesto Europeana Kolekcije trenutno ima oko šest miliona posjeta godišnje, od čega jedna trećina ima za posljedicu sljedeći klik ka veb mjestu snabdjevača sadržajem.
- Analitika: Statistička komandna tabla vam pruža pouzdane informacije o vašim zbirkama i o tome kako se one koriste na Europeani.

Primjer personalizovane statističke komandne table. Probna verzija je dostupna na statistics.europeana.eu

ESCHELLE

de Lieues Courantes de France

de Lieues Courantes de Portugal

de Lieues Courantes de Espagne

de Lieues Courantes de Italie

de Lieues Courantes de Hollande

de Lieues Courantes de Prusse

de Lieues Courantes de Danemarck et de Suède

de Lieues Courantes de Hongrie

de Lieues Courantes de Russie

de Lieues de la Mer de Caspien

Nova mapa Evrope, 1700.
Francuska nacionalna biblioteka,
javno vlasništvo

Izdavački okvir Europeane

NOUVELLE CARTE MARINE
DE TOUS LES PORTS DE L'EUROPE
SUR L'OCEAN
ET SUR LA MEDITERRANEE
PRESENTEE
A MONSIEUR PHELYPEAU
CONSEILLER DU ROY EN TOUS SES CONSEILS
SECRETARE D'ESTAT, ET DES COMMANDEMENTS
DE SA MAJESTE, AYANT LE DEPARTEMENT
DE LA MARINE

Par son tres humble et tres obeissant
Serpheur HERET.

Razred 2 - Europeana kao izlog: “Želim da ljudi pronađu i gledaju moje zbirke na Europeani”

Razred 2: Europeana kao izlog

Primjer

‘Naš muzej je posvećen djelima u vezi s modom, u rasponu od prvih skica poznatih haljina, preko originalnih pisama Koko Šanel, do reklamnih plakata. Naše zbirke su pristojnog tehničkog nivoa i sarađujemo s drugim institucijama i modnim kućama u okviru projekta Europeana Moda. Naš projekat ima sopstveno veb mjesto, ali zbog dugoročne održivosti ove inicijative voljeli bismo da kreiramo posebnu zbirku na Europeani na temu mode, ili da postanemo dio takve zbirke. Za neke djelove svoje zbirke željeli bismo da osmislimo scenario ponovnog korišćenja, ali za druge ne jer pripadaju privatnim modnim kućama.’

Šta želite

Želite da objavite svoju zbirku na svom veb mjestu, ali i da na druge načine istaknete neke njene djelove, ili cijele manje zbirke, da biste tako povećali doseg do vrlo specifičnih ciljnih grupa. U tom slučaju, Europeana Kolekcije je dobro sredstvo da prikazete svoje zbirke u panevropskim razmjerama. Možda ćete poželjeti da preduzmete praktične mjere radi

kontekstualizovanja tih zbirki u saradnji s drugim akterima iz iste oblasti.

Šta pružate

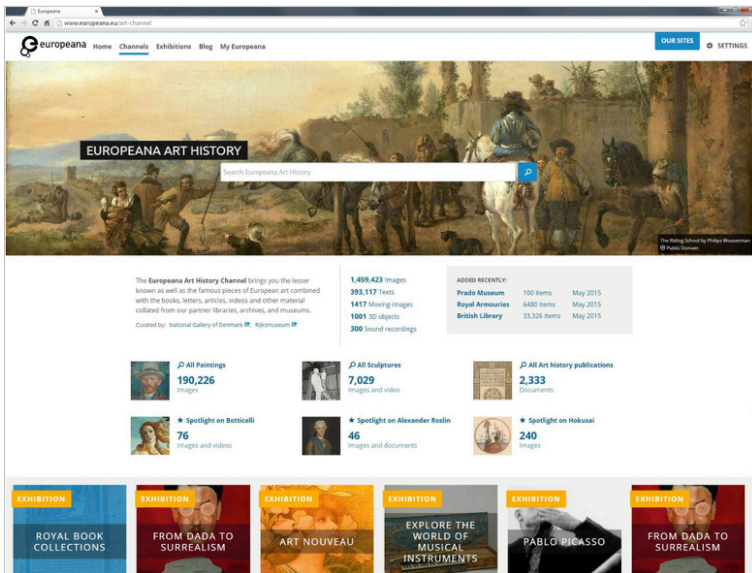
Za uključivanje na veb mjesto Europeana Kolekcije i u njene tematske zbirke, potrebni su nam odgovarajući metapodaci i direktne hiperveze ka preglednim prikazima i ka digitalnim objektima na vašem veb mjestu (možete takođe dostaviti i hipervezu ka veb mjestu koje sadrži digitalni objekat). Pregledna verzija slike mora biti najmanje 400 piksela široka (približno, 0,25 megapiksela). Ako je digitalni objekat o kojem je riječ slika, morate dostaviti i direktnu hipervezu ka datoteci slike koja je široka najmanje 800 piksela (0,5 megapiksela). Metapodaci moraju zadovoljiti minimalne zahtjeve koje postavlja [Vodič za publikovanje u Europeani](#), i treba da budu u najvećoj mogućoj mjeri opisni i bogati.¹²

Tematske zbirke

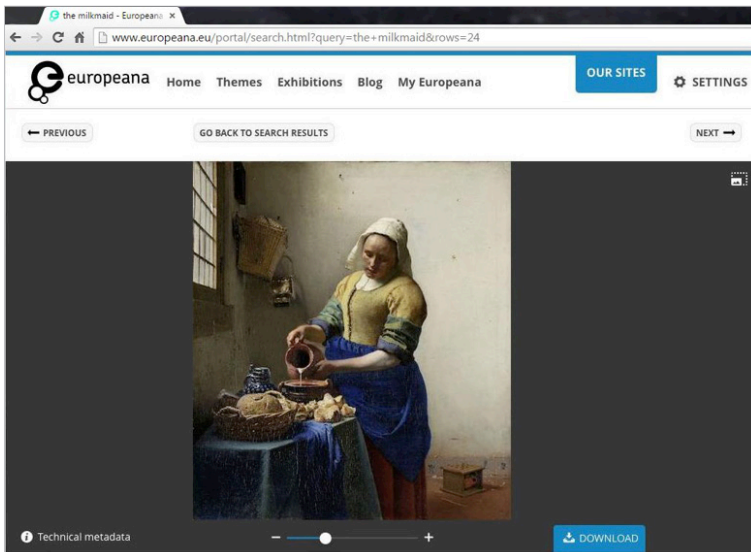
Radi boljeg i prijatnijeg pregledanja, mi na Europeani stvaramo tematske zbirke. To su posebne tematizovane stranice koje uređuju ljudi, a ne algoritmi. One sadrže isključivo veoma kvalitetne zbirke, s direktnim pristupom do potpunog digitalnog objekta na stranici (bez usmjeravanja na druga mjesta). Ovakve stranice vode ljude kroz teme iz oblasti muzike, mode, novina (broj tema će se povećavati), uz sigurnost da je svaka jedinica zanimljiva, korisna i odgovarajuća. Mogućnosti naprednog pregledanja i pretraživanja će omogućiti ljudima da dublje zarone u uređenu zbirku, a takođe ćemo otvoriti mogućnost da stavljaju oznake, prave mješavine sadržaja i anotiraju zbirke za svoje potrebe.

Tematske zbirke će biti od koristi i partnerima za podatke. Ako nam dostavite zbirke dobrog kvaliteta, mi ćemo pomoći da ih vidi više ljudi tako što ćemo ih uklopiti u tematske zbirke. Na taj način, vaše zbirke će biti na dobitku zbog dodatog konteksta i interesovanja koje potiče od činjenice da su postavljene zajedno sa srodnim sadržajima drugih organizacija. Kroz tematske zbirke vaši materijali će doprijeti do više ljudi, koji ih mogu koristiti za razne svrhe: istraživanja, aplikacije, igre, obrazovni izvori, ili komercijalni proizvodi (ako to dozvoljavaju izjave o pravima).

¹² Primjeri onog što podatke čini 'bogatima': naslov zbirke koji je jedinstven, smislen i razumljiv opis, jedna ili više predmetnih oznaka klasifikacije, oznaka lokacije ili prostorne koordinate, jedna ili više oznaka vremenske klasifikacije, datuma ili perioda. Još bolja je višezjezična mogućnost otkrivanja koja se postiže ako tip, predmet, vrijeme/period i lokacija potiču iz višezjezičnih rječnika. Vidjeti ovaj dobar primjer.

Primjer početne stranice Europeana Kolekcije "Istorija umjetnosti"

stranica jedinice u Europeana Kolekciji "Istorija umjetnosti"

Šta mi radimo

Europeana će iskoristiti hipervezu ka slici da bi kreirala preglednu verziju koja će zatim biti pohranjena na serveru Europeane. Taj pregledni prikaz će se koristiti samo za ilustrovanje rezultata pretraživanja na veb mjestu Europeana Kolekcije.

Objekat može postati dostupan i preko tematskih zbirki, ako je to pogodno. Ako ste obezbijedili digitalni objekat, ponudićemo hipervezu koja dopušta posjetiocu da ga pogleda u originalnom kontekstu (na vašem veb mjestu). Ako korisnik klikne na sliku širine 800 piksela (oko 0,5 megapiskesla) koju ste dostavili, može je pogledati i uvećanu, na mjestu, jer Europeana povlači sliku s vašeg veb mjesta. To je nastavak postojeće prakse.

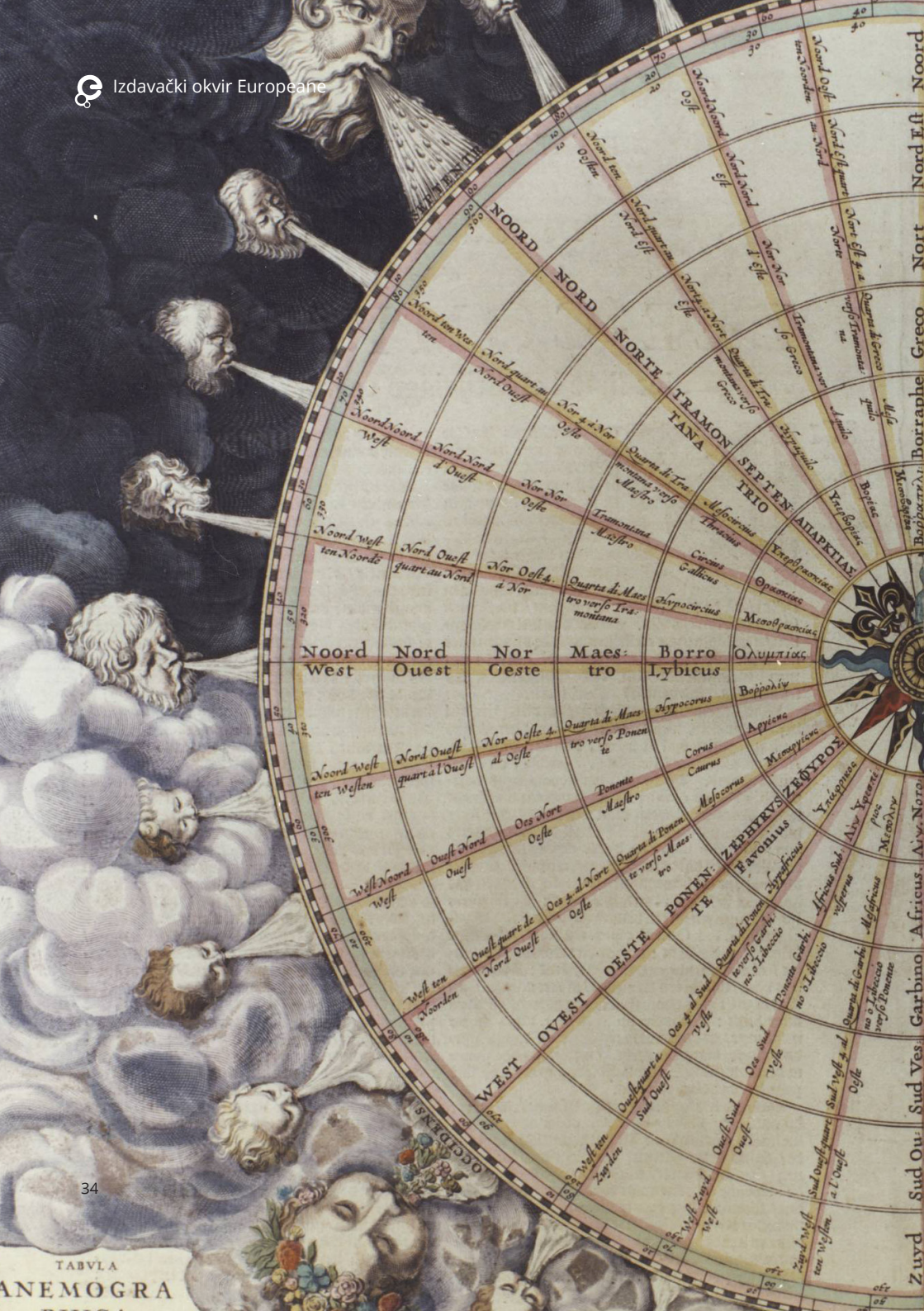
Pregledni prikaz, kao i digitalni objekat, posjetioci veb mjesta Europeana Kolekcije mogu koristiti pod uslovima koje ste definisali u izjavi o pravima. Same metapodatke može slobodno koristiti svako, i za bilo koju svrhu. U ovom scenariju, Europeana API će pružati pristup do informacija o digitalnom objektu (metapodacima), kao i direktnu hipervezu ka samom digitalnom objektu

Šta vi dobijate

- **Mogućnost pronalazačenja:** Vaši podaci će biti dostupni u standardnom formatu i indeksirani od strane najvećih mašina za pretraživanje, kao što su Google i Bing. Tehnologija povezanih podataka koja radi u pozadini Europeane znači da kad god ljudi potraže onlajn sadržaj koji se poklapa s vašim, najvjerovatnije će naći vas.
- **Saobraćaj na vebu:** Veb mjesto Europeana Kolekcije trenutno ima oko šest miliona posjeta godišnje, od čega jedna trećina ima za posljedicu sljedeći klik ka veb mjestu snabdjevača sadržajem.
- **Analitika:** Statistička komandna tabla vam pruža pouzdane informacije o vašim zbirkama i o tome kako se one koriste na Europeani.
- **Tematske zbirke:** Zbog dobrog kvaliteta podataka možemo da uvrstimo vaš materijal u naše moćne tematske zbirke, dovodeći ih u kontekst i odnos sa drugim zbirkama širom Evrope.
- **Marketing:** Zbog dobrog kvaliteta vaših podataka Europeana može marketinški da predstavi vaše zbirke, posebno ako su dio neke tematske zbirke.

Atlas Deo Grooten, 1652
Virtulena biblioteka bibliografskog nasljeđa, javno vlasništvo

**Razred 3:
Europeana
kao platforma
za distribuciju:
“Želim da ljudi
pronađu,
gledaju i
koriste moje
zbirke - ali ne
zbog
komercijalne
koristi”**

Europeana kao platforma za nekomercijalnu distribuciju

Primjer

‘Naša biblioteka već dugo radi s Europeanom i nedavno je učestvovala u kampanjama koje su dio projekta Europeana 1914-1918. Naša biblioteka je digitalizovala primarne izvore važne za Prvi svjetski rat i bila domaćin vrlo uspješnim susretima gdje su ljudi iz naše sredine podijelili svoje porodične priče o tom vremenu. Naš materijal je u Europeani, što dovodi do još veće vidljivosti naših zbirki. Taj materijal pripada svima nama, i želimo da povećamo njegov doseg do drugih mjesta, tamo gdje se okupljaju ljudi koje zanima ova tema. Naše zbirke su (u većini slučajeva) visokog tehničkog kvaliteta i dostupne su pod pravnim uslovima koji dozvoljavaju ponovno korišćenje, uz neka ograničenja. Za nas je lakše da ih učinimo dostupnim za ponovno korišćenje u obrazovne svrhe, iako sa nekim vlasnicima prava možemo da dogovorimo i komercijalno ponovno korišćenje.’

Šta želite

Želite da vašim zbirkama može da pristupi i da ih koristi što više ljudi, ali ne želite, ili ne možete dopustiti, njihovu komercijalnu upotrebu.

Europeana je u dobroj poziciji da omogući najširu moguću dostupnost vaših podataka, a vi možete da ispunite kriterijume koji to omogućavaju, iako uz neka ograničenja.

Šta pružate

Da biste osigurali da će vaš sadržaj moći ponovo da koristi široka lepeza korisnika, potrebno je da ga isporučite sa izjavama o pravima koje omogućavaju ponovno korišćenje. Trenutno, Europeana podržava devet vrsta izjava koje dozvoljavaju ponovno korišćenje (šest licenci Creative Commons, CC0, PDM i OC-NC).

Vaši metapodaci moraju zadovoljiti minimalne zahtjeve postavljene u Vodiču za publikovanje u Europeani, i treba da budu oblikovani prema potrebama mogućih ponovnih korisnika. Što više sadržaja pružite, veća je vjerovatnoća da će neko pronaći i iznova koristiti vaše digitalne objekte. Morate dostaviti direktnu hipervezu ka slici koja je široka najmanje 400 piksela (otprilike, 0,25 megapiksela), koja se može koristiti kao pregledni prikaz, kao i direktnu hipervezu ka digitalnom objektu. Takođe možete dostaviti hipervezu ka veb mjestu na kojem je pohranjen digitalni objekat. Preporučujemo da svoje digitalne objekte ponudite u tehnički što kvalitetnijoj verziji. Preporučujemo da vaše slike budu dostupne u najboljoj mogućoj rezoluciji, najmanje širine 1.200 piksela (1 megapikesl).

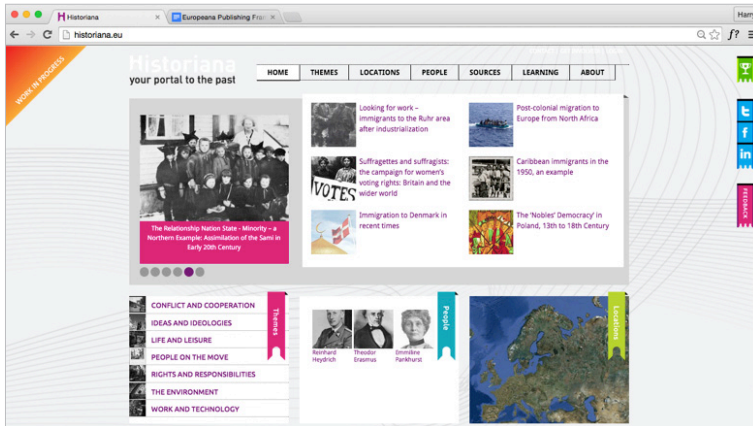
Šta mi radimo

Europeana će upotrebiti hipervezu ka slici da bi kreirala pregledni prikaz koji će potom biti pohranjen na serveru Europeane. Taj prikaz će se koristiti samo za ilustrovanje rezultata pretraživanja na veb mjestu Europeana Kolekcije.

Vaš objekat može postati dostupan i preko tematskih zbirki, ako je to prikladno. Ako ste nam ga poslali, ponudićemo hipervezu koja posjetiocima dopušta da vide digitalni objekat u originalnom kontekstu (na vašem veb mjestu). Ako korisnik klikne na sliku širine 800 piksela (otprilike, 0,5 megapikesla) koju ste obezbijedili, može je dobiti i uvećanu, na licu mjesta, jer Europeana povlači sliku s vašeg veb mjesta. To je nastavak uobičajene prakse.

Posjetioci Europeana Kolekcija mogu koristiti pregledni prikaz, kao i digitalni objekat, pod uslovima koje odredite u izjavi o pravima. Što se tiče metapodataka, njih svako može koristiti u bilo koju svrhu koju želi. U ovom scenariju, Europeana API daje pristup do informacija o digitalnom objektu, kao i direktne hiperveze ka digitalnim objektima za ponovno korišćenje.

Europeana će korisnicima svog portala i API omogućiti da svoje upite ograniče na digitalne objekte koji se mogu ponovno koristiti i koji zadovoljavaju minimalne zahtjeve u pogledu kvaliteta (na primjer, slike koje su široke najmanje 1.200 piksela).

Primjer materijala pohranjenog na Europeani koji je iznova upotrebljen za obrazovne svrhe u Historiani

Izjave o pravima koje dozvoljavaju ponovno korišćenje

Od 13 izjava o pravima koje su moguće prema Europeaninom okviru za licenciranje, 9 dozvoljava korisnicima njenog veb mjesta i trećim licima da ponovno koriste neki digitalni objekat. Među njima razlikujemo one koji žele slobodno ponovno korišćenje (takvo koje ne podliježe nikakvim ograničenjima niti uslovljavanjima), i ponovno korišćenje uz neka ograničenja.

Sljedeće četiri izjave o pravima dozvoljavaju slobodno ponovno korišćenje digitalnog objekta na koji se odnose:

- PDM (Public Domain Mark – Oznaka javnog vlasništva) ukazuje da je objekat u javnom vlasništvu i da se može iznova koristiti bez ikakvih ograničenja.
- CC0 1.0 – Dozvola Creative Commons, Univerzalno opredjeljeno za javno vlasništvo (Universal Public Domain Dedication) ukazuje da je objekat opredjeljen za javno vlasništvo i da se može iznova koristiti bez ikakvih ograničenja.
- CC BY – Dozvola Creative Commons sa atribucijom (Creative Commons Attribution Licence) dozvoljava slobodno ponovno korišćenje objekta ako se korektno naznači atribucija.
- CC BY-SA – Dozvola Creative Commons sa atribucijom i za izvedena djela (Creative Commons Attribution, ShareAlike Licence) dozvoljava slobodno ponovno korišćenje objekta ako se korektno naznači atribucija. Ako se distribuiraju izvedena djela, to se može činiti samo sa istom dozvolom.

Pored toga, tu je još pet izjava o pravima koje dozvoljavaju ponovno korišćenje sa nekim ogrničenjima:

- CC BYNC – Dozvola Creative Commons sa atribucijom i za nekomercijalne svrhe (Creative Commons Attribution, Non-Commercial Licence) dozvoljava nekomercijalno ponovno korišćenje objekta koji ima korektno navedenu atribuciju.
- CC BY-NC-SA – Licenca Creative Commons sa atribucijom, za nekomercijalne svrhe i za izvedena djela (Creative Commons Attribution, Non-Commercial, ShareAlike Licence) dozvoljava slobodno nekomercijalno ponovno korišćenje objekta ako se korektno naznači atribucija. Ako se distribuiraju izvedena djela, to se može činiti samo sa istom licencom.
- CC BY-NC-ND – Dozvola Creative Commons sa atribucijom i za nekomercijalne svrhe, ali ne za izvedena djela (Creative Commons Attribution, Non-Commercial, No Derivatives Licence) dozvoljava nekomercijalno dijeljenje objekta ako se korektno naznači atribucija. Prerade objekta nijesu dozvoljene.
- CC BY-ND – Dozvola Creative Commons sa atribucijom, ali ne za izvedena djela (The Creative Commons Attribution, No Derivatives Licence) dozvoljava dijeljene objekta sve dok mu se ispravno pripisuje atribucija. Prerade objekata nijesu dozvoljene.
- OOC-NC – Dozvola za djelo koje ne podliježe kopirajtu i može se iznova koristiti u nekomercijalne svrhe (Out-of-Copyright, Non-Commercial Re-use Licence) dozvoljava nekomercijalno ponovno korišćenje objekta.

Više informacija se može naći na spisku mogućih [izjava o pravima](#).

Šta vi dobijate

- Mogućnost pronalaženja: Vaši podaci će biti dostupni u standardnom formatu i indeksirani od strane najvećih mašina za pretraživanje, kao što su Google i Bing. Tehnologija povezanih podataka koja radi u pozadini Europeane znači da kad god ljudi potraže onlajn sadržaj koji se poklapa s vašim, najverovatnije će naći vas.
- Saobraćaj na vebu: veb mjesto Europeana Kolekcije trenutno ima oko šest miliona posjeta godišnje, od čega jedna trećina ima za posljedicu sljedeći klik ka veb mjestu snabdjevača sadržajem.
- Analitika: Statistička komandna tabla vam pruža pouzdane informacije o vašim zbirkama i o tome kako se one koriste na Europeani.

- Tematske zbirke: Zbog dobrog kvaliteta podataka možemo da uvrstimo vaš materijal u naše moćne tematske zbirke, dovodeći ih u kontekst i odnos sa drugim zbirkama širom Evrope.
- Marketing: Zbog dobrog kvaliteta vaših podataka Europeana može da proširi marketinško predstavljanje vaših zbirki, posebno ako su dio neke tematske zbirke.
- Jači utisak: Vaše zbirke se pregledaju na platformama i servisima izvan Europeane.
- Partnerstva i projekti: Europeana može da uvrsti vaše zbirke u aktuelne projekte i partnerstva koji se odvijaju u domenu obrazovanja (na primjer, Historiana) i istraživanja (na primjer, research.europeana.eu).
- Aplikacije i servisi: Doživjećete da se vaše zbirke nađu kao dio novih aplikacija i servisa, što će im donijeti novu publiku i korišćenje na načine koje nikad nijeste očekivali. Time što dozvoljavate da se vaše zbirke koriste, pomažete ljudima da uče, da se inspirišu i stvaraju nove stvari.

Pristajanje portugalskog broda, nepoznati umjetnik, 1600-1625
Rijksmuseum, Amsterdam
javno vlasništvo

**Razred 4.
Europeana kao
platform za
slobodno
ponovno
korišćenje:
‘Želim da ljudi
pronađu,
gledaju i
koriste moje
zbirke –
kako god žele’**

Razred 4: Europeana kao platforma za ponovno korišćenje

Primjer

'Mi smo audio-vizuelni arhiv koji predstavlja javne i privatne emitere u našoj zemlji. Većina naših zbirki je, naravno, iz XX vijeka i stanje sa autorskim pravima je složeno. Ipak, posjedujemo prava na djelove naših zbirki i isprobavali smo rješenja da ih načinimo dostupnim sa 'otvorenim' dozvolama koje ne brane ponovno korišćenje. Rezultati su bili krajnje dobri, posebno su zbirke koje je preuzela Wikipedia povećale vidljivost naših materijala daleko preko mjere koju smo sami mogli obezbijediti. Europeana ima stručnost i alate da na tim platformama omogući dostupnost zbirki dobrog kvaliteta i s dozvolama za slobodno ponovno korišćenje.'

Šta želite

Želite da što više ljudi može da pristupa vašim zbirkama i da ih može koristiti, uključujući one koji pružaju komercijalne usluge ili proizvode. Uviđate vrijednost koju korišćenje i ponovno korišćenje vaših zbirki donose društvu, kreativnim djelatnostima i poslovnom svijetu, a vaše zbirke su pogodne za te svrhe. Europeana je u dobroj poziciji da omogući najširu moguću dostupnost vaših podataka.

Šta pružate

Da bi se osiguralo da će vaš sadržaj moći ponovno da koristi najširi krug korisnika, potrebno je da ga dostavite sa izjavama o pravima koje dozvoljavaju slobodno ponovno korišćenje.¹³ Europeana trenutno priznaje četiri izjave o pravima koje omogućavaju slobodno ponovno korišćenje (CC BY, CC BY-SA, CC0, PDM).

Potrebno je da prateći metapodaci zadovoljavaju minimalne zahtjeve postavljene u [Vodiču za publikovanje u Europeani](#) i da budu usklađeni s potrebama mogućih ponovnih korisnika. Što više sadržaja dostavite, veća je vjerovatnoća da će neko pronaći i ponovo upotrijebiti vaš digitalni objekat.

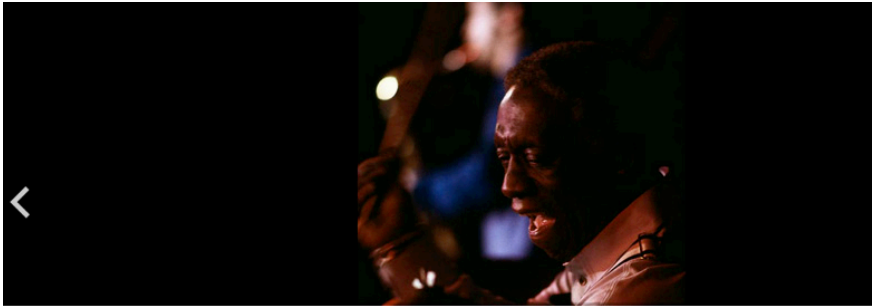
Pored direktne hiperveze ka slici koja je široka najmanje 400 piksela (0,25 megapiksela), koja se može upotrijebiti za pregledni prikaz, potrebno je da omogućite i direktnu hipervezu do digitalnog objekta, a možete dostaviti i hipervezu ka veb mjestu koje sadrži taj digitalni objekat. Preporučujemo da svoje digitalne objekte ponudite u tehnički najkvalitetnijoj verziji. Preporučujemo da slike koje nudite za pristup budu u najboljoj mogućoj rezoluciji, široke najmanje 1.200 piksela (1 megapiksel).

Šta mi radimo

Europeana će upotrebiti hipervezu ka slici da bi kreirala pregledni prikaz koji će potom biti pohranjen na serveru Europeane. Taj prikaz će se koristiti samo za ilustrovanje rezultata pretraživanja na veb mjestu Europeana Kolekcije.

Vaš objekat može postati dostupan i preko tematskih zbirki, ako je to prikladno. Ako ste nam ga poslali, ponudićemo hipervezu koja posjetiocima dopušta da vide digitalni objekat u originalnom kontekstu (na vašem veb mjestu). Ako korisnik klikne na sliku širine 800 piksela (otprilike, 0,5 megapiksela) koju ste obezbijedili, može je dobiti i uvećanu, na licu mjesta, jer Europeana povlači sliku sa vašeg veb mjesta. To je nastavak uobičajene prakse.

Posjetioci Europeana Kolekcija mogu koristiti pregledni prikaz, kao i digitalni objekat, pod uslovima koje odredite u izjavi o pravima. Što se tiče metapodataka, njih svako može koristiti u bilo koju željenu svrhu. U ovom scenariju, Europeana API daje pristup do informacija o digitalnom objektu, kao i direktne hiperveze ka digitalnim objektima za ponovno korišćenje.

Performing at the [Umeå jazz festival](#), Sweden. 1979

 Pål-Nils Nilsson - Riksantikvarieämbetet; <http://kmb.raa.se/cocoon/bild/show-image.html?id=16001000424176>;

http://www.europeana.eu/resolve/record/91622/raa_kmb_16001000424176 This file was donated to Wikimedia Commons by

Riksantikvarieämbetet as part of a [cooperation project](#). The donation was facilitated by [Europeana](#). [English](#) | [Français](#) | [Македонски](#) | [Nederlands](#) |

[Deutsch](#) | [+/-](#)

Art Blakey, trummor och ledare för The Jazz Messengers, på Umeå jazzfestival.; Musik; Personer; Övrigt;

<http://www.eionet.europa.eu/gemet/concept/5449>; <http://www.eionet.europa.eu/gemet/concept/5449>

 [CC BY 3.0](#) [View terms](#)

 File: 16001000424176-Scha

 Riksantikvarieämbetet.jpg

 Uploaded by DivadH

 Created: October 1, 1979

Primjer slike koja se čuva na Europeani i koju je ponovno upotrebio medijski repozitorijum Wikimedia Commons. Učitana je na Commons pomoću kompleta alati GLAM-Wiki, preko Europeane. Ovaj članak ima 10.000 posjeta mjesečno.

Europeana će korisnicima svog portala i API omogućiti da svoje upite ograniče na digitalne objekte koji se mogu ponovno koristiti i koji zadovoljavaju minimalne zahtjeve u pogledu kvaliteta, na primjer, slike koje su široke najmanje 1.200 piksela (1 megapiksel).

Šta vi dobijate

- Mogućnost pronalaženja: Vaši podaci će biti dostupni u standardnom formatu i indeksirani od strane najvećih mašina za pretraživanje, kao što su Google i Bing. Tehnologija povezanih podataka koja radi u pozadini Europeane znači da kad god ljudi potraže onlajn sadržaj koji se poklapa s vašim, najverovatnije će naći vas.
- Saobraćaj na vebu: Veb mjesto Europeana Kolekcije trenutno ima oko šest miliona posjeta godišnje, od čega jedna trećina ima za posljedicu sljedeći klik ka veb mjestu snabdjevača sadržajem.

¹³Slobodno ponovno korišćenje je ponovno korišćenje uz malo, ili nimalo uslovljavanja. Obuhvata i mogućnost da se digitalni objekti koriste u komercijalne svrhe.

Provjera medijskih datoteka

Provjera medijskih datoteka je novi alat čiji je razvoj još u toku i koji će analizirati tehnički kvalitet digitalnih objekata koji se daju u pristup preko Europeane. Provjera medijskih datoteka će provjeravati određene djelove svakog skupa podataka koji se dostavlja Europeani, i automatski izdvajati tehničke metapodatke kao što su rezolucija slike, tip i veličina datoteke. Ove informacije će se koristiti da se poboljša pretraživanje u Europeani i da se korisnicima Europeana Kolekcija i Europeana API omogući da svoje upite ograniče na digitalne objekte koji odgovaraju njihovim tehničkim zahtjevima.

Na primjer, programeri često žele da filtriraju rezultate pretraživanja tako da se pokažu samo zapisi koji imaju direktne hiperveze ka medijskim datotekama posebnih karakteristika. Na primjer, možda traže jedinice čiji je kreator Rembrant van Rijn, da se digitalni objekat može slobodno ponovno koristiti, i da ima direktnu hipervezu ka slici koja je široka najmanje 1.200 piksela (približno, 1 megapiksel).

- **Analitika:** Statistička komandna tabla vam pruža pouzdane informacije o vašim zbirkama i o tome kako se one koriste na Europeani. Obezbjedićemo i statistiku o onoj angažovanosti koju možemo izmjeriti izvan Europeane, na primjer, na obrazovnim veb mjestima.
- **Tematske zbirke:** Zbog dobrog kvaliteta podataka možemo da uvrstimo vaš materijal u naše moćne tematske zbirke, dovodeći ih u kontekst i odnos s drugim zbirkama širom Evrope.
- **Marketing:** Zbog dobrog kvaliteta vaših podataka Europeana može da proširi marketinško predstavljanje vaših zbirki, posebno ako su dio neke tematske zbirke..
- **Jači utisak:** Vaše zbirke se pregledaju na platformama i servisima izvan Europeane.
- **Partnerstva i projekti:** Europeana može da uvrsti vaše zbirke u aktuelne projekte i partnerstva koji se odvijaju u domenu obrazovanja (na primjer, Historiana) i istraživanja (na primjer, Europeana Research), turizma (na primjer, Field Trip) i kreativnog stvaralaštva (na primjer, Europeana Creative). Vaši podaci se mogu koristiti i na otvorenim platformama, kao što je Wikimedia, dijeliti s haš oznakom društvenog medija #OpenCollections, i promovisati na hak-festivima.

- Aplikacije i servisi: Doživjećete da se vaše zbirke nađu kao dio novih aplikacija i servisa, što će im donijeti novu publiku i korišćenje na načine koje nikad niste očekivali. Time što dozvoljavate da se vaše zbirke koriste, pomažete ljudima da uče, da se inspirišu i stvaraju nove stvari. A time što ste dozvolili da se vaše zbirke koriste u komercijalne svrhe, pomažete razvoj i uspjeh kreativnog biznisa.

Bube i voće, 1660
Rijksmuseum, Amsterdam
javno vlasništvo

Dodatak 1: Drugi medijski formati

Video

Mjerenje tehničkog kvaliteta video datoteka ima dosta zajedničkog s mjerenjem slika. Kao sa slikama, rezolucija prikaza video datoteke je prvi element koji će gledalac primijetiti kad poredi kvalitet. Kod video datoteka ima još nekoliko kriterijuma kvaliteta, kao što je originalna rezolucija (nema smisla ponuditi video snimak u rezoluciji koja je veća od rezolucije originala), format datoteke (poželjan je neki otvoreni format koji se može reprodukovati bez potrebe za posebnim vlasničkim programom), kao i kvalitet kodiranja. Video datoteke treba da budu kodirane s protokom (bitrate) koji je dovoljan za rezoluciju prikazivanja, a ta rezolucija treba da bude ista kao originalna, ili manja od nje (bez povećanja rezolucije).

S obzirom na različite scenarije publikovanja koji su izloženi u ovom dokumentu, treba uzeti u obzir sljedeće preporuke.

Razred 1 (Europeana kao mašina za pretraživanje)

Ako prilažete video materijal zato što želite da se on pronalazi preko Europeana Kolekcija, potrebno je da obezbijedite barem hipervezu ka video datoteci ili ka veb mjestu s kog joj se može pristupiti. Takođe, veoma preporučujemo da obezbijedite hipervezu ka datoteci sa slikom koja je široka najmanje 400 piksela (otprilike, 0,25 megapiksela), koja se može upotrijebiti kao pregledni prikaz da se ilustruju rezultati pretraživanja na Europeana Kolekcijama. To je obično reprezentativni snimak iz videa ili takozvana plakatna slika.

Razred 2 (Europeana kao izlog)

Ako želite da omogućite Europeani da vaš video materijal koristi kao dio tematskih zbirki i da poboljša njegovu dostupnost na veb mjestu Europeana Kolekcije, potrebno je da obezbijedite makar direktnu hipervezu do video datoteke u formatu koji se može direktno reprodukovati pomoću modernih pretraživača (tip datoteke može biti .mp4, .mov ili .webm). Vaša video datoteka treba da ima najmanju vertikalnu rezoluciju (visinu) od 480 piksela. Takođe, možete dostaviti hipervezu ka slici koja je široka najmanje 400 piksela (oko 0,25 megapiksela), koja se može upotrebiti kao pregledni prikaz da se ilustruju rezultati pretraživanja na Europeana Kolekcijama. Video datoteke koje zadovoljavaju ove zahtjeve biće dostupne direktno na stranica-ma tematskih zbirki kao ugrađeni video.

Razred 3 (Europeana kao distribuciona platforma za nekomercijalno ponovno korišćenje)

Ako želite da Europeanu koristite kao platformu za distribuciju koja privatnim pojedincima, nastavnicima i istraživačima omogućava da koriste vaše video datoteke, onda, pored kriterijuma navedenih u odjeljku o Razredu 2, takođe morate da se pobrinite da vaša video datoteka stiže sa jednom od pet izjava o pravima koje dozvoljavaju ponovno korišćenje (četiri dozvole Creative Commons: CC BY-NC, CC BY-NC-ND, CC BY-NC-SA, CC BY-NC-ND; ili OOC-NC).

U tom slučaju, kvalitet (rezolucija) video materijala treba da bude što bolji, s najmanjom visinom od 480 piksela.

Razred 4 (Europeana kao platforma za slobodno ponovno korišćenje)

Ako želite da Europeanu koristite kao platformu koja omogućava slobodno ponovno korišćenje vaših video datoteka, onda, pored kriterijuma navedenih za Razred 2, morate da se pobrinite i da vaša video datoteka stiže sa izjavom o pravima koja dozvoljava slobodno ponovno korišćenje (CC BY, CC BY-SA, CC0 or PDM). U tom slučaju, kvalitet (rezolucija) video materijala treba da bude što bolji, s najmanjom visinom od 480 piksela.

Audio

Najbolja praksa za objavljivanje zvučnih datoteka jeste da one imaju kvalitet kojim se čuva kvalitet osnovnog snimka. Na platformama koje su bazirane na webu, kao što je Europeana Kolekcije, važan kriterijum je direktan pristup zvučnoj datoteci, da se ona može reprodukovati bez potrebe za dodatnim programima (dodacima).

S obzirom na različite scenarije publikovanja koji su navedeni u ovom dokumentu, treba uzeti u obzir sljedeće preporuke.

Razred 1 (Europeana kao mašina za pretraživanje)

Ako prilazete zvučni materijal u Europeanu zato što želite da se on pronalazi preko Europeana Kolekcija, potrebno je da obezbijedite makar hipervezu ka zvučnoj datoteci ili veb mjestu s kog joj se može pristupiti. Takođe se veoma preporučuje da dostavite hipervezu ka slici koja je široka najmanje 400 piksela (otprilike, 0,25 megapiksela), koja se može upotrijebiti kao pregledni prikaz za ilustrovanje zvučne datoteke na Europeana Kolekcijama (na primjer, omot albuma, ili tome slično).

Razred 2 (Europeana kao izlog)

Ako želite da omogućite Europeani da vaš zvučni materijal koristi kao dio tematskih zbirki i da olakša pristup do njega na veb mjestu Europeana Kolekcije, potrebno je da obezbijedite makar direktnu hipervezu do zvučne da-

toteke u formatu koji se može reprodukovati direktno iz modernih pretraživača (.mp3, .ogg, .aac ili .wav). Takođe možete dostaviti hipervezu ka slici, kao što je fotografija omota albuma, koja je široka najmanje 400 piksela (oko 0,25 megapiksela), koja se može upotrijebiti kao pregledni prikaz da se zvučna datoteka ilustruje na Europeana Kolekcijama. Zvučne datoteke koje zadovoljavaju ove zahtjeve biće dostupne direktno na stranicama tematskih zbirki kao ugrađeni zvučni snimci.

Razred 3 (Europeana kao distribuciona platforma za nekomercijalno ponovno korišćenje)

Ako želite da koristite Europeanu kao platformu za distribuciju koja omogućava da privatni pojedinci, nastavnici i istraživači koriste vaše zvučne datoteke, onda, uz kriterijume navedene za Razred 2, treba takođe da se postarate da vaša zvučna datoteka dođe s jednom od pet izjava o pravima koje dozvoljavaju ponovno korišćenje (četiri dozvole Creative Commons: : CC BY-NC, CC BY-NC-ND, CC BY-NC-SA, CC BY-NC-ND; ili OOC-NC).

U tom slučaju, kvalitet vaše zvučne datoteke treba da bude najbolji mogući, što bliži izvornoj digitalnoj datoteci kodiranoj u formatu bez gubitka (*loss/less file format*). Molimo da objezbijedite i kvalitetnije datoteke, uz formate koje za onlajn reprodukciju podržavaju pretraživači veba.

Razred 4 (Europeana kao platforma za slobodno ponovno korišćenje)

Ako želite da Europeanu koristite kao platformu koj omogućava slobodno ponovno korišćenje vaših zvučnih datoteka na nekom drugom mjestu, onda, pored kriterijuma navedenih za Razred 2, treba takođe da se postarate da vaša zvučna datoteka dođe s izjavom o pravima koja dozvoljava slobodno ponovno korišćenje (CC BY, CC BY-SA CC0 ili PDM). U tom slučaju, kvalitet zvučne datoteke treba da bude najbolji mogući, a pored formata koje podržavaju pretraživači veba, zvučna datoteka će biti kodirana i u .flac ili nekom drugom formatu bez gubitka.

Tekst

Europeana pruža pristup do tekstualnih datoteka u nizu formata. Ako želite da omogućite drugima da iznova koriste tekstualne dokumente koje ste ponudili za korišćenje, to treba da uradite u formatima koji se mogu preuzimati i koji korisnicima dozvoljavaju da manipulišu tekстом.

S obzirom na različite scenarije publikovanja koji su predstavljeni u ovom dokumentu, treba obratiti pažnju na sljedeće preporuke

Razred 1 (Europeana kao mašina za pretraživanje)

Ako prilažete tekstualne dokumente u Europeanu zato što želite da se oni

pronalaze preko Europeana Kolekcija, potrebno je da obezbijedite makar hipervezu ka tekstualnoj datoteci ili veb mjestu s kog joj se može pristupiti. Takođe se veoma preporučuje da dostavite hipervezu ka slici koja je široka najmanje 400 piksela (otprilike, 0,25 megapiksela), koja se može upotrijebiti kao pregledni prikaz da se tekstualna datoteka ilustruje na Europeana Kolekcijama.

Razred 2 (Europeana kao izlog)

Ako želite da omogućite Europeani da vaše tekstualne datoteke koristi kao dio tematskih zbirki i da olakša pristup do njih na veb mjestu Europeana Kolekcije, potrebno je da obezbijedite makar direktnu hipervezu do tekstualne datoteke (poželjno je kao pretraživi potpuni tekst .pdf), a takođe možete dostaviti link ka slici koja je široka najmanje 400 piksela (oko 0,25 megapiksela), koja se može upotrijebiti kao pregledni prikaz da se ilustruje tekstualna datoteka na Europeana Kolekcijama.

PDF datoteke će biti direktno dostupne na stranicama tematskih zbirki preko programa za pregledanje PDF-ova.

Razred 3 (Europeana kao distribuciona platforma za nekomercijalno ponovno korišćenje)

Ako želite da koristite Europeanu kao platformu za distribuciju koja omogućava da privatni pojedinci, nastavnici i istraživači koriste vaše tekstualne datoteke, onda, uz kriterijume navedene za Razred 2, treba takođe da se postarate da vaš tekstualn dokument dođe s jednom od pet izjava o pravima koje dozvoljavaju ponovno korišćenje (četiri dozvole Cretive Commons: CC BY-NC, CC BY-NC-ND, CC BY-NC-SA, CC BY-NC-ND; ili OOC-NC).

Razred 4 (Europeana kao platforma za slobodno ponovno korišćenje)

Ako želite da Europeanu koristite kao platformu koja omogućava slobodno ponovno korišćenje vaših tekstualnih dokumenata, onda, pored kriterijuma navedenih za Razred 2, treba takođe da se postarate da vaši tekstualni dokumenti dođu s izjavom o pravima koja dozvoljava slobodno ponovno korišćenje (CC BY, CC BY-SA CC0 ili PDM). Da biste omogućili drugima da ponovno koriste te tekstualne dokumente, oni treba da budu pretraživi kroz cijeli tekst i u nekom otvorenom formatu datoteka (pdf, .txt, .epub, .xml or .rtf).

Trodimenzionalni (3D) objekti

Trenutni imamo premalo iskustva sa 3D objektima da bismo mogli formulisati preporuke u vezi s četiri scenarija publikovanja. Te scenarije ćemo formulisati kad budemo imali više podataka o distribuciji ovakvih objekata preko Europeane.

Dodatak 2: Važna EDM polja

Da bi se uključili u Europeanu, podaci moraju biti u posebnom formatu – Europeaninom modelu podataka (Europeana Data Model – EDM). To je format koji se koristi u procesu agregacije i publikovanja na veb mjestu Europeana Kolekcije i preko drugih Europeaninih servisa za podatke.

EDM polja koja su važna u vezi s našim preporukama su:

edm:object	hiperveza ka objektu koja se ovdje postavlja koristi se za kreiranje preglednih prikaza
edm:isShownAt	hiperveza ka veb mjestu koje sadrži dati digitalni objekat
edm:isShownBy	direktna hiperveza ka digitalnom objektu
edm:rights	izjava o pravima koju ste odredili za objekat

Za detaljnije informacije, molimo pogledajte stranice [Vodiča za publikovanje u Europeani](#) i [Europeaninog modela podataka](#), na Europeana Pro.

Dodatak 3: Rječnik

Potpuni spisak možete naći na: <http://pro.europeana.eu/glossary>

Skup podataka: administrativna jedinica koja predstavlja količinu Sadržaja ili Metapodataka pogodnu za povlačenje ili preuzimanje.

Sadržaj: fizički ili Digitalni objekt koji je dio evropskog kulturnog i/ili naučnog nasljeđa, najčešće ga čuva neki Dobavljač podataka.

Napomena: termine Sadržaj i Digitalni objekti možete koristiti kao međusobno zamjenjive.

Digitalni objekt: digitalna predstava nekog objekta koji je dio evropskog kulturnog i/ili naučnog nasljeđa. Digitalni objekt takođe može biti originalni objekt ako je izvorno digitalan.

Metapodaci: tekstualne informacije i hiperveze koji služe da se Sadržaj identifikuje, pronađe, protumači i/ili da se njime upravlja.

Napomena: Ovo je opšti termin koji se koristi za opis bilo kog elementa Metapodataka.

Pregledni prikaz: Smanjena veličina ili dužina zvučne i/ili vizuelne predstave Sadržaja, u obliku jedne ili više slika, tekstualnih datoteka, zvučnih datoteka i/ili datoteka pokretnih slika.

Sličica: smanjena, ili verzija u niskoj rezoluciji Digitalnog objekta, obično ograničena na dimenzije piksela, široko se koristi kao osnova za pregledni prikaz.

Europeana API: Europeanin Aplikacioni programski interfejs (Application Programming Interface – API) je veb servis koji pruža pristup Europeaninim zbirkama na daljinu, dozvoljavajući vam da izrađujete aplikativne programe, veb mjesta i mešape (hibridne veb aplikacije) koji sadrže prilagođen izgled Europeaninih Metapodataka i Sadržaja.

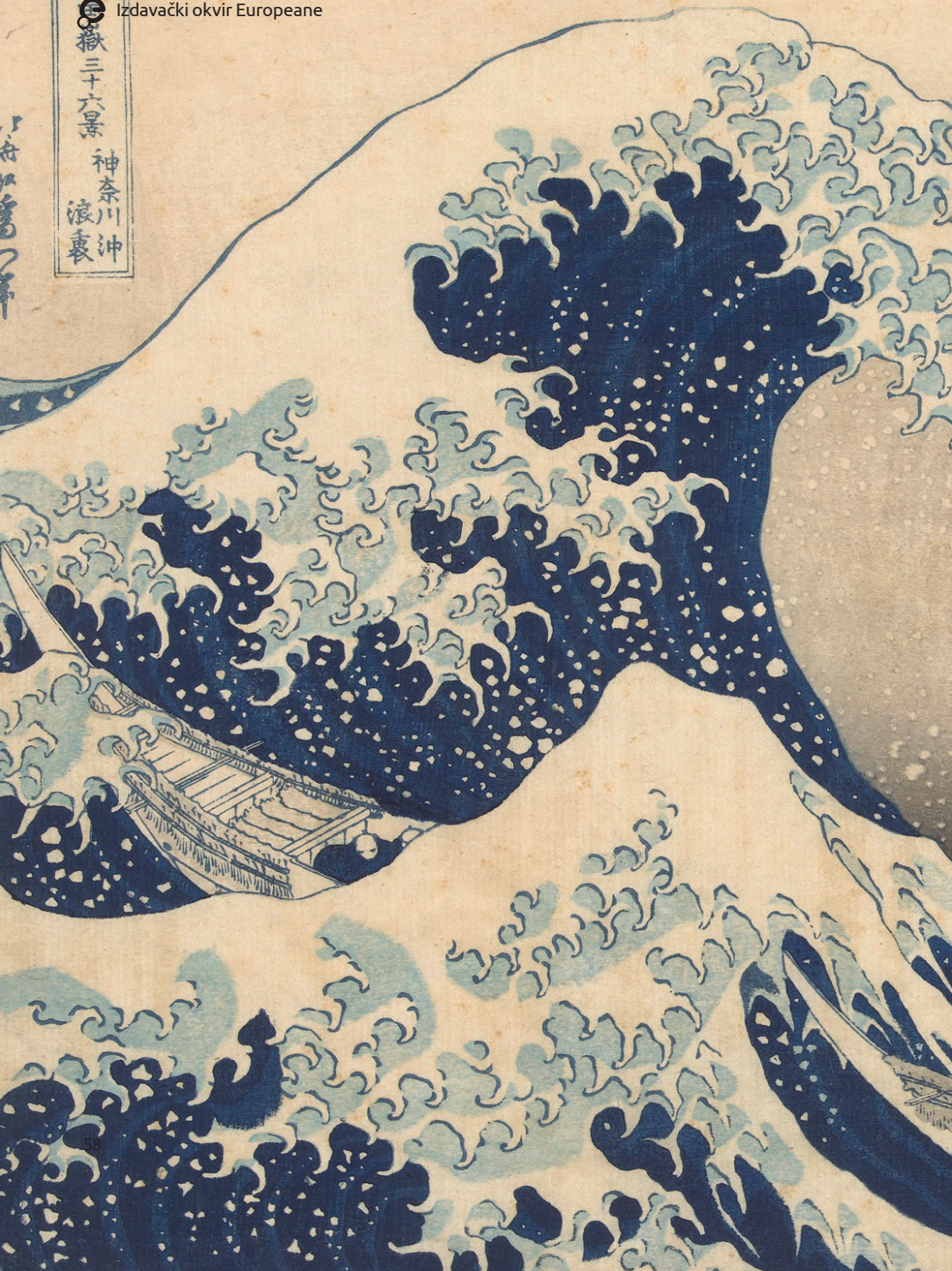
Ponovno korišćenje: Mogućnost da se koriste onlajn dostupni Digitalni objekti ili Metapodaci, kroz postupke dijeljenja, umnožavanja, prilagođavanja i objavljivanja.

Sadržaj slobodan za ponovno korišćenje: Digitalni objekti koji su dostupni za ponovno korišćenje uz malo, ili nimalo, uslovljavanja, posebno objekti koji su označeni kao Javno vlasništvo, CC0, CC BY i CC BY-SA

Izdavački okvir Europeane

百景三十六景

神奈川沖
浪裏

Veliki talas kod Kanagave
Rijksmuseum, Amsterdam
javno vlasništvo

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

